

Mindenki sikolt – a szeretetért

Marc Deggeller svájci művészrel beszélget Vámos Éva

Vámos Éva: *Marc Deggeller egy személyben díszlettervező és rendező, és így mutatkozott be Budapesten a Műcsarnok-fesztiválon. Svájci művész, aki tíz éve a legnagyobb berlini színházak rendezője, és közben Afrikában is új utakat keres a színpadon. Kiállító művészként legutóbb a prágai Quadriennalén szerepelt feltűnést kelte. Amit a Műcsarnok kiállítótermébe hozott, szintézise eddigi munkáinak, az eredetileg munkacímnek szánt Mindenki sikolt a szeretetért ugyanarról szól, mint színháza. Különleges produkcióval, kameruni együttessel érkezett Budapestre. Mi a jellegzetessége színházuknak?*

Marc Deggeller: Ez a színház személyes hangú, a szeretet minden formáját emocionálisan hozza közel. Mindazt, amire az európai színház képes, én afrikai elemekkel egyesítettem. Afrikai színészeket, zenészeket, sőt festőket és táncosokat is hoztam ebbe a produkcióba, amely az élet nagy kérdéseiről szól a nézőkhöz. Tiszta, érintetlen művészettel akartam jelentkezni. Inkább csak kikerestem, majd hagytam érvényesülni a tehetségeket, akik között vannak már nagyon ismert kameruni muzsikuskok és filmsztárok is. Igyekeztem jól megfigyelni Yaoundéban, a kameruni fővárosban a mindennapi életet, beszélgettem az emberekkel álmaikról és gondjaikról, a megélhetéssel, a politikával és a korrupcióval kapcsolatos problémáikról. Mindez látható, érzékelhető lett produkciónkban. Színházunkat szerencsére több ország kulturális intézményei is támogatták, így viszonylag biztonságos, nyugodt körülmények között dolgozhattunk. Úgy érzem, sikerült koordinálnom a tehetséges művészek munkáját.

V. É.: *Mintha úgy alakította volna ki avantgarde színpadi nyelvét, hogy közben merített az afrikai hagyományokból.*

M. D.: Igen. Az afrikai művészekkel a régi tradíciókból kiindulva igyekeztem valami egészen modern, egyszerű és mindenkihez szóló színpadi produkciót létrehozni. Mindig is arról álmodtam, hogy egyszer majd sikerül Afrikába eljutnom. Ugyanis szerintem az európai

Marc Deggeller
Mindenki sikolt a
szeretetért, díszlet

színházak ma már túl intellektuálisak. Afrikában viszont sok a zenei őstehetség, a folklór ott van a mindennapokban, az emberek még nem felejtették el a hagyományos táncokat. Miközben a fiatalok már ott is e-maillal leveleznek. A színészek és a közönség egyaránt igényelte azt a sajátos új produkciót, amely hagyományaikban is gyökerezik, rítusaikban és mindennapi életükben. Itt nem kellett sokat magyarázkodnom, azonnal érezték a lehetőségeket egy-egy színpadi helyzetben. Egy-egy deszka része lehet a kentaurnak vagy a mindennapok világában oly fontos iskolapadnak. Az írás, a művelődés nagyon fontos ezeknek az embereknek az életében – néha az egész család összefog, hogy a gyerekek megtanuljanak írni.

V. É.: *Szerelem és halál, a legnagyobb és legszélsőségesebb érzelmek jelennek meg színpadjukon.*

M. D.: Sok szélsőséges, ellentmondásos lelkiállapotot jelenítünk meg. Így a magányt, és ennek ellenkezőjét is. Hogyan képes az ember megmutatni a lelkét és a testét is a másiknak, hogyan ismerik meg egymást a szerelmesek, és hogyan kommunikálnak az igazi emberi közösségekben. Micsoda fájdalom a kisgyermek elvesztése. Valóban az emberi lélek mélységeibe hatolunk be.

V. É.: *Ezen a színpadon a legaktuálisabb kérdések is terítékre kerülnek. A társadalom olyan problémáit, mint amilyen például a korrupció, szavalókórus adja elő.*

M. D.: Az afrikai országokban tudják, hogy ez valós probléma. Még ha Kamerunban nem is szenved ettől annyira a lakosság, mert viszonylag jó az ellátásuk, gazdagok természeti kincsekben. Mégis az egész rendszert át- meg átszövi a visszaélés a joggal. 98 százalékos választási sikerről számolhat be Kamerun elnöke, és senki sem mer szólni ezellen. (Ez a fajta választási rendszer engem az egykori NDK-s rendszerre emlékeztet.) Még egy autós jogosítványt sem lehet egyszerűen jó vizsgaeredménnyel megkapni. Mindent meg kell vásárolni. Az első kameruni újság, amely a kezembe került, öles betűkkel hirdette: a korrupció megöli a nemzetet. De ez nemcsak az ő problémájuk. Budapesten is előfordult velem, hogy meg tudtam állapodni kisebb vétségénél a közlekedési rendőrrel. De ezek még nem olyan jelentős problémák. Afrikában azonban hovatovább már ez lesz a rendszer alapja. És ezen változtatni kell a művészet erejével is; persze nem lehet csak a szavak erejében bízni. Mindenesetre az emberi kapcsolatok minőségén is javítani kell.

V. É.: *Milyenek a kapcsolatai Afrikával, és mennyire ismerős nálunk Magyarországon?*

M. D.: Háromszor jártam Afrikában és ugyancsak háromszor Budapesten. De Afrikában huzamosabb ideig voltam már. Ugyanis a Yaounde-i Goethe Intézet igazgatója, látva egy berlini színházi rendezésemet, felkért, hogy rendezzem meg náluk is ezt a Maurizio Kagel darabot. A bemutató nagyon sok munkával készül, s nagy teret kap a próbák során az improvizáció. Egy-egy tárgy és annak akusztikus hatása is fontos ezekben a produkciókban. A kameruni színházi fesztivál után következett az abidjani, amely a leg-jelentősebb Afrikában, és így egyszerre híresek lettünk. Ami a magyar kapcsolataimat illeti, először még gyerekkoromban a szüleimmel jártam turistaúton Budapesten. Aztán a berlini Schaubühne és a Deutsche Oper, illetve a bécsi Burgtheater-beli munkám mellől kirándulhattam ide. A tavalyi prágai Quadrinnale-ről hívták *Opera* című munkámat Budapestre. Ebben az installációban a látogató maga is szereplője lehet a történetnek. Például Carment, Izoldát és a Pillangókisasszonyt is torzóként jelenítettem meg, mert ezt érzem az egyéniségükhöz illőnek. Alakjukban megtestesül a ma is érvényes probléma: a hiányos emberi kommunikáció, a sokszor visszhang nélküli nagy érzelmek.